

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

НАВЧАЛЬНО-ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА

Методичні вказівки для здобувачів першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти спеціальності 101– Екологія.
Освітня програма «Екологія»

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри
харчових технологій
протокол №3
від 17.11.2022

Чернігів 2023

Навчально-виробнича практика. Методичні вказівки для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 101– Екологія. Освітня програма «Екологія» / В.М. Челябієва, І. А. Костенко. – Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2023 – 22 с.

Методичні вказівки призначені скоригувати роботу здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 101-«Екологія» під час проходження ними виробничої практики, а також визначають порядок проведення практики, завдання, які стоять перед здобувачами під час практики, звітну документацію, яку здобувачі вищої освіти надають за результатами проходження практики, а також порядок захисту наданих результатів.

Укладачі: ЧЕЛЯБІЄВА ВІКТОРІЯ МИКОЛАЇВНА, кандидат технічних наук,
доцент, доцент кафедри харчових технологій
КОСТЕНКО ІГОР АНДРІЙОВИЧ, кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри харчових технологій

Відповідальний за випуск: ХРЕБТАНЬ ОЛЕНА БОРИСІВНА, завідувач
кафедри харчових технологій кандидат технічних
наук

Рецензент: ЦИБУЛЯ СЕРГІЙ ДМИТРОВИЧ, доктор технічних наук, професор,
професор кафедри харчових технологій, Національного
університету «Чернігівська політехніка»

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Загальні положення.....	5
2. Мета і завдання практики.....	5
3. Організація практики	6
4. Проходження практики.....	8
5. Підведення підсумків практики	10
Рекомендована література.....	14
Додаток А. Зразок оформлення щоденника практики.....	15
Додаток Б. Зразок оформлення титульного аркуша звіту практики.....	21
Додаток В. Зразок оформлення останнього аркуша звіту практики.....	22

Вступ

Виробнича практика готує майбутніх спеціалістів до самостійного виконання обов'язків на першій посаді, де вони працюватимуть. Внесок молодих спеціалістів у практичну діяльність підприємств, установ, організацій відповідної галузі прямо залежить від їхньої підготовленості до роботи, теоретичного кругозору й практичних навичок.

Базою практики є установа (підприємство, організація) будь-якої форми власності, яка забезпечує виконання програми практики для відповідного кваліфікаційного рівня. Практика проводиться на підставі договорів на її проведення, а їх тривалість може визначатися як на період конкретного виду практики, так і на більш тривалий термін.

Виробнича практика дає здобувачу вищої освіти можливість остаточно переконатися в правильності зробленого ним вибору. Під час її проходження він може перевірити свій професіоналізм.

Здобувач вищої освіти під час роботи на виробництві має можливість вивчити реальні ситуації та перевірити отримані під час навчання знання. Він може самостійно приймати рішення, обґрунтовуючи правильність своїх висновків перед керівником практики. Майбутній спеціаліст навчається субординації, роботі в колективі, отримує навички професійного спілкування.

1. Загальні положення

Виробнича практика є невід'ємною складовою частиною професійної підготовки і виступає як один із засобів формування у майбутніх фахівців знань, умінь і навичок, необхідних для успішної та ефективної професійної діяльності, сприяє саморозвитку здобувачів вищої освіти.

2. Мета і завдання практики

Метою практики є закріплення та прикладне застосування набутих знань, набуття здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти професійних практичних навичок з екологічних аспектів господарської діяльності, проведення екологічних спостережень і обробки отриманих результатів.

Визначено наступні **завдання практики**:

- закріплення, систематизація і поглиблення набутих теоретичних знань;
- удосконалення практичних умінь і навичок зі спеціальності (відбір проб, проведення хімічного, фізико-хімічного аналізу зібраного матеріалу тощо);
- ознайомлення на підприємстві з передовими технологіями;
- поглибити набуті вміння оцінити природне середовище та екологічний стан атмосфери, літосфери і гідросфери в межах досліджуваного об'єкту екосистеми;
- навчитись самостійно досліджувати сучасну екологічну ситуацію району, окремих площ зони впливу сільськогосподарських та промислових підприємств тощо;
- запропонувати методики та технічні засоби, необхідні для здійснення природоохоронних робіт.

Навчальним планом освітньо-професійної програми «Екологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 101 «Екологія» передбачено проходження студентами навчально-виробничої практики терміном чотири тижні. Практика передбачає залучення здобувачів до роботи установ екологічного профілю та підприємств, штат яких включає фахівців-екологів, експертів з екології, техніків-екологів тощо.

У результаті проходження ознайомчої практики здобувач вищої освіти набуває *загальні компетентності*:

ЗК 01. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК 03 Здатність до адаптації та дії в новій ситуації

ЗК 09 Здатність працювати в команді.

ЗК10. Навички міжособистісної взаємодії

фахові компетентності:

ФК 14. Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування

ФК18. Здатність до оцінки впливу процесів техногенезу на стан навколишнього середовища та виявлення екологічних ризиків, пов'язаних з виробничою діяльністю.

Під час проходження виробничої практики ЗВО має досягти або

вдосконалити наступні програмні результати навчання, передбачені освітньою програмою:

ПР01. Демонструвати розуміння основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами.

ПР08. Уміти проводити пошук інформації з використанням відповідних джерел для прийняття обґрунтованих рішень.

ПР09. Демонструвати навички оцінювання непередбачуваних екологічних проблем і обдуманого вибору шляхів їх вирішення.

ПР11. Уміти прогнозувати вплив технологічних процесів та виробництв на навколишнє середовище.

ПР14. Уміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу, робити презентації та повідомлення.

ПР21 Уміти обирати оптимальні методи та інструментальні засоби для проведення досліджень, збору та обробки інформації .

Завдання на практику щороку корегуються і затверджуються кафедрою, на якій здійснюється підготовка.

3. Організація практики

Базою практики є Державні управління екологічної безпеки у різних областях України, міські екологічні інспекції, обласні та міські санітарно - епідеміологічні станції, підприємства міського управління комунального господарства, підприємства харчової промисловості, лабораторії промислових та фермерських господарств, інші підрозділи підприємств та організацій природоохоронного профілю. З підприємствами і установами, які залучені у проведення практик укладаються постійні договори про співробітництво, а також проведення екскурсій, практичних занять та інших спільних заходів в рамках практичної підготовки фахівців.

3.1. Підготовка до практики

Перед проходженням практики студенти повинні:

- своєчасно прибути на місце практики;
- пройти інструктаж з техніки безпеки та порядку проходження практики;
- отримати необхідні документи та методичні матеріали для проходження практики.

3.2. Обов'язки студентів під час проходження практики

Для виконання завдань практики *студенти зобов'язані:*

- отримати у керівника практики інструкції щодо програми проведення практики, правил техніки безпеки та оформлення всіх необхідних документів;
- вивчити і суворо дотримуватись правил охорони праці та виробничої санітарії (Додаток А);
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою і рекомендаціями керівника практики;
- додержуватись правил безпеки життєдіяльності;

- не відвідувати без дозволу керівника практики місць, приміщень та об'єктів, знаходження в яких не пов'язано з практикою;
- у випадку виникнення надзвичайної ситуації негайно повідомити керівника практики і діяти відповідно до правил поведінки у надзвичайних ситуаціях;
- оформити звіт, підписати його у керівника практики від організації та керівника практики від університету;
- своєчасно захистити звіт.

У разі порушення студентом трудової дисципліни та розкладу практичних занять подальше проходження ним практики вирішується керівником.

3.3. Керівництво практикою

Практика студентів проводиться під безпосереднім контролем керівників практики від університету.

Керівник практики від університету:

- забезпечують проведення всіх організаційних заходів перед початком та впродовж практики;
- керують поточною роботою студентів під час практики;
- видають завдання для самостійних навчально-дослідних робіт;
- контролюють дотримання дисципліни студентів під час практики;
- взаємодіють з керівниками практики від бази практики, забезпечують високу якість її проходження згідно з програмою, контролюють умови праці та побуту здобувачів вищої освіти під час проходження практики;
- перевіряють звіти студентів з практики, приймають залік;
- надають гаранту спеціальності «Екологія» письмовий звіт про проведення практики із зауваженнями і пропозиціями щодо вдосконалення практики.

Керівник практики від підприємства, організації, установи та навчального закладу:

- ознайомлює студентів з організаційною структурою, системою управління та проблемами підприємства, установи, організації відповідно до завдання керівника практики від університету;
- контролює проходження студентами практики; забезпечує умови для виконання студентами програми практики;
- здійснює методичне керівництво та надає практичну допомогу щодо виконання студентами індивідуальних планів;
- контролює дотримання студентами-практикантами дисципліни та повідомляє університет про випадки порушення студентами правил внутрішнього розпорядку;
- веде облік роботи студентів-практикантів, перевіряє та підписує щоденники та звіти про практику; дає оцінку-відгук про виконану роботу;

4. Проходження практики

4.1. Етапи проведення навчально-виробничої практики

Навчально-виробнича практика складається з трьох етапів:

1. Виробнича практика розпочинається з організаційно-підготовчого етапу – настановної наради, яка проводиться напередодні практики за участю завідувача кафедри, гаранта освітньої програми, керівників практики.

На цьому етапі у перший день практики студенти проходять інструктаж з техніки безпеки, отримують інформацію щодо програми і календарного плану практики, а також усі необхідні методичні матеріали.

Для проходження практики на підприємствах міста та області потрібні такі документи:

- ✓ Угода про практику
- ✓ Щоденник практики
- ✓ Повідомлення про практику
- ✓ Направлення на практику
- ✓ Звіт про виконання програми практики
- ✓ Додаток,

усі документи доступні за посиланням <https://robota-chntu.stu.cn.ua/practice/>

2. Другий етап – основна робота. Впродовж чотирьох тижнів під час проходження практики кожний студент виконує індивідуальне завдання.

Індивідуальні завдання видає керівник практики університету. Тематика завдань повинна бути актуальною, мати практичну цінність як для певного виробництва, так і для студента-практиканта.

При виконанні індивідуального завдання студенти можуть використовувати технічну літературу, загальну статистичну звітність підприємств, матеріали науково-дослідної роботи на виробництві, матеріали найкращого вітчизняного та закордонного досвіду з організації та управління діяльністю підприємств, а також результати власних досліджень.

3. Третій етап – підсумки навчально-виробничої практики. На останньому тижні практики кожен студент обробляє зібрані матеріали, готує звіт з практики і публічно захищає його.

Для підготовки якісного звіту про проведену під час практики роботу студенти ведуть щоденник, в якому проводять облік роботи щодня.

По завершенню практики студент подає на розгляд низку документів для перевірки, які оформляються у папку.

В папці повинно міститись:

- звіт студента про проведену роботу;
- щоденник практики;
- відгук керівника практики від університету, який керівник практики від університету пише у щоденнику практики здобувача освіти. У відгуку можуть міститись рекомендації щодо оцінки за практику;

Практика завершується підсумковою нарадою, на якій студенти звітують (захищають свій звіт) перед комісією від профільної кафедри

університету. При цьому студенти можуть висловити критичні зауваження та пропозиції щодо поліпшення організації і проведення практики.

Зміст навчально-виробничої практики представлений у таблиці 1.

Таблиця 1 – Етапи і зміст навчально-виробничої практики

Етапи практики	Зміст етапів практики	Термін виконання
Організаційно-підготовчий етап	<i>Ознайомлення з програмою практики. Інструктаж з техніки безпеки. Ознайомлення з календарним планом занять.</i>	1 та 2 день практики
Основна робота	<i>Збір матеріалів відповідно до індивідуального завдання на базовому підприємстві практики.</i>	1-3 тиждень практики
Підсумковий етап	<i>Обробка зібраних матеріалів, підготовка звіту та публічний захист звіту з практики</i>	4-й тиждень практики

4.2. Практичні завдання, що виконуються студентами на основному етапі

Індивідуальні завдання, які виконують студенти під час основного етапу практики на визначеному базовому підприємстві можуть включати:

- питання контролю і моніторингу стану навколишнього середовища, проведення екологічної експертизи;
- питання удосконалення окремих технологічних процесів підприємства, де відбувається практика, і які є джерелами впливу на навколишнє середовище;
- питання раціонального використання сировини і матеріалів на виробництві, питання відносно розробки ресурсо- та енергозберігаючих технологій, раціонального використання водних ресурсів;
- аналіз причин і наслідків виникнення екологічно негативних та аварійних ситуацій на виробництві.

5. Підведення підсумків практики

5.1. Структура звіту про практику

Титульний аркуш звіту та форма останньої сторінки звіту з відгуком керівника практики від установи шукайте за посиланням <https://robotachntu.stu.cn.ua/practice/> або дивіться відповідні додатки до методичних вказівок.

Щоденник, який складав студент під час усієї практики, у повному обсязі долучається до звіту.

Після закінчення терміну проходження виробничої практики студенти складають письмовий звіт в такій послідовності:

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ОБ'ЄКТ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

1.1. Найменування об'єкту, місцезнаходження, історія його створення

1.2. Структурно-організаційна характеристика установи або підприємства.

РОЗДІЛ 2. ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА ВПЛИВУ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА ПІДПРИЄМСТВА (у разі проходження практики на підприємстві)

2.1 Характеристика джерел і викидів забруднення.

2.1.1 Контроль за складом атмосферного повітря і основними джерелами його забруднення.

2.1.2.Контроль за складом стічних вод і основними джерелами їх забруднення.

2.1.3.Контроль за складом ґрунтів і основними джерелами їх забруднення.

2.2. Аналіз системи очистки підприємстві.

2.2.1. Схеми та методи очистки стічних вод.

2.2.2. Схеми та методи очистки викидів в атмосферне повітря.

2.2.3. Схеми та методи очистки ґрунтів (якщо підприємство є аграрним).

2.3.Основні законодавчі документи природоохоронної діяльності підприємства.

2.3.1.Законодавчі акти і документи, щодо використання і захисту природних ресурсів, якими керується підприємство (закони, санітарні норми, ГОСТ).

2.3.2.Оформлення та складання актів перевірки виконання екологічного законодавства (за наявності).

2.3.3. Оформлення документації та звітів про використання природних ресурсів (за наявності).

2.4. Аналіз антропогенного навантаження техногенного об'єкта на рослинний і тваринний світ

2.5. Характеристика відходів та їх утилізація

2.6. Характеристика навколишнього соціального середовища і оцінка впливів на нього об'єкту антропогенної діяльності

РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ УСТАНОВИ АБО ОРГАНІЗАЦІЇ (у разі проходження практики у сфері організацій управлінських з екології):

2.1. Місія організації.

2.2. Функції установи або організації.

2.3. Характеристика послуг та видів роботи, які здійснює установа у межах своїх компетенцій.

2.4. Аналіз роботи відділів установи.

2.5 Характеристика матеріально-технічної бази та програмного забезпечення для контролю і моніторингу стану навколишнього середовища.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

ЛІТЕРАТУРНІ ДЖЕРЕЛА

ДОДАТКИ (можуть містити фотоматеріали, схеми, карти, тощо).

Приклади до виконання програми практики

При аналізі впливу на *атмосферне повітря* особлива увага звертається на:

- характеристику джерел викидів шкідливих речовин та пилогазових сумішей, їх ГДК (м.р., с.д., роб. зони), класів небезпечності;
- характеристику роботи пиловловлювачів та газоочисних споруд;
- характеристику транспорту підприємства, розрахунок викидів шкідливих речовин;
- контроль викидів у водне середовище;
- заходи щодо зниження викидів шкідливих речовин від пересувних джерел забруднення навколишнього середовища.

Аналіз стану *водного середовища* району розміщення антропогенного об'єкту містить:

- схема водопідведення та водовідведення об'єкту;
- характеристика діючих очисних споруд;
- контроль викидів у водне середовище;
- ситуаційну карту-схему відбору проб (за наявністю);
- обґрунтування вибору очисного обладнання.

Аналіз антропогенного навантаження техногенного об'єкту на рослинний і тваринний світ, а також на природоохоронні території (акваторії)

Аналіз антропогенного навантаження техногенного об'єкту на рослинний і тваринний світ, а також на природоохоронні території (акваторії) виконується згідно з вимогами ДБН. За необхідністю та наявністю даних також характеризується:

- вплив пестицидів, мінеральних добрив, хімічних засобів захисту рослин;
- міграція та накопичення важких металів, нафтопродуктів, радіонуклідів, забруднення ґрунтів (хімічне та радіологічне);

– розробка охоронних зон;

За необхідністю повинні бути розглянуті питання:

- токсикологічні характеристики та фізико-хімічні властивості речовин;
- характеристика відходів, які утворюються в технологічних процесах та шляхи їх переробки, захоронення або знешкодження;
- токсикологічна характеристика відходів, умови утворення та їх кількість;
- класифікація відходів за типами (промислові, побутові та інші);
- можливі технологічні схеми переробки відходів, що утворюються;
- характеристика можливих полігонів захоронення та вимоги щодо їх організації.

Характеристика навколишнього соціального середовища і оцінка впливів на нього об'єкту антропогенної діяльності

Надається загальна соціальна характеристика місцевого населення в зонах впливів проекрованої діяльності та оцінка умов його життєдіяльності.

Характеристика населення включає інформацію про статеву-вікову структуру, зайнятість, міграцію, чисельність, захворюваність, потреби і громадську думку щодо проекрованої діяльності (за наявністю таких даних).

Оцінка впливів проекрованої діяльності на стан здоров'я та захворюваність здійснюється з урахуванням нормативів Міністерства охорони здоров'я України. Оцінюються позитивні та негативні впливи проекрованої діяльності на стан соціальних умов та задоволення потреб місцевого населення. Обґрунтовуються заходи щодо запобігання погіршенню умов життєдіяльності цього населення, розглядаються компенсаційні заходи, дається оцінка впливу забруднюючих речовин на здоров'я населення з точки зору можливого виникнення тих чи інших захворювань від антропогенної діяльності.

5.2. Захист звіту про проходження практики

Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми та індивідуального завдання. Форма звітності студента за практику – це подання письмового звіту підписаного і оціненого керівником від підприємства. Письмовий звіт разом з іншими документами, установленими університетом, подається на рецензування керівникові практики від університету.

На залік з навчально-виробничої практики студент має представити весь пакет документів, передбачених програмою практики (письмовий звіт про проходження практики, щоденник практики з відповідними печатками, якщо організація має печатки). Звіт з практики захищається студентом (з диференційованою оцінкою) комісії, призначеній завідуючим кафедрою. До складу комісії можуть входити: завідувач кафедри та керівники практики від університету.

Комісія приймає залік у терміни, що визначені наказом на практику, (але не пізніше ніж протягом тижня після її закінчення. Диференційована оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість, індивідуальний навчальний план студента. У разі отримання незадовільної оцінки під час складання заліку студенту надається можливість повторного складання заліку

за умови доопрацювання звіту й індивідуального завдання. Після захисту звіт залишається на кафедрі.

5.3. Критерії оцінювання результатів роботи студента за програмою навчально-виробничої практики

Оцінювання результатів практики студентів проводиться за 100-бальною шкалою. Оцінка за практику вноситься до заліково-екзаменаційної відомості за підписом керівника практики від кафедри.

Робота і звітні матеріали практики оцінюється на **відмінно** (90-100), якщо студент виявив достатній обсяг знань і вмінь, зібрав необхідні матеріали, дана розширена якісна і кількісна характеристика вливу на довкілля, причому завдання виконано ретельно й самостійно, матеріал викладено в логічній послідовності, продемонстровано точність і чіткість мови, відсутність складних мовних помилок різного роду, а власні висновки студента відповідають темі завдання.

Робота і звітні матеріали практик заслуговують оцінку **добре** (82–89), якщо студент залучив до виконання завдання традиційні технології; продемонстрував якість оформлення роботи, самостійність її виконання, точність і чіткість мови, при цьому в тексті роботи не було зафіксовано помилок, а власні висновки студента відповідають темі завдання.

Робота і звітні матеріали практик заслуговують оцінку **добре** (75–81), якщо студент показав достатній обсяг знань і вмінь у самостійному виконанні завдання практики відповідно до програми, запропоновані заходи для вирішення природоохоронних проблем, але при цьому в тексті роботи було зафіксовано лексичні помилки, нечіткість мови.

Робота і звітні матеріали практик оцінюються на **задовільно** (66–74), коли в поданому студентом матеріалі щоденнику практики виявлено змістові й лексичні помилки, зміст звіту викладено не завжди чітко й логічно, але студент виконав необхідні розрахунки та виявив знання й уміння в межах програми практики.

Робота і звітні матеріали практики оцінюються на **задовільно** (60–65) тоді, коли в поданому студентом матеріалі щоденника виявлено суттєві змістові й лексичні помилки, а в тексті звіту зафіксовано помилки різного роду, але студент під час проходження практики виявив знання й уміння в межах навчальної програми без достатнього їхнього логіко-аналітичного осмислення.

Робота і звітні матеріали практик заслуговують оцінку **незадовільно** (0–59) з можливістю її повторного виконання, якщо поданий студентом матеріал щоденника практики не відповідає темі завдання, у ньому допущено принципові змістові й лексичні помилки, розрахунки не здійснено, тобто студент не виявив певних знань і вмінь у межах програми практики.

Оцінка з практики відноситься до результатів наступної сесії і враховується в призначенні стипендії.

Підсумки організації і проходження всіх видів практики здобувачами вищої освіти, пропозиції щодо їх подальшого вдосконалення щорічно

обговорюються на засіданнях кафедр, а загальні підсумки практики підбиваються на засіданнях вчених рад факультетів (інститутів).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Джигирей В.С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища: навчальний посіб. 5-те вид. Київ: Знання, 2007. 422 с.
2. Шматько В.Г., Нікітін Ю.В. Екологія та організація природоохоронної діяльності: навчальний посіб. Київ: КНТ, 2008. 303 с.
3. Оцінка ризику для здоров'я населення від забруднення атмосферного повітря: методичні вказівки. У відповідності із наказом МОЗ України від 13.04.2007 р. №184.
4. Сніжко С.І. Оцінка та прогнозування якості природних вод. Київ: Ніка-Центр, 2001. 262 с.
5. Войцицький А.П. Нормування антропогенного навантаження на природне середовище: навчальний посіб. Київ: Генеза, 2005. 278 с.
6. Некос В.Ю., Максименко Н.В., Владимірова О.Г. та ін. Нормування антропогенного навантаження на навколишнє природне середовище: навчальний посіб. Київ: Кондор, 2007. 268 с.
7. Юрасов С.М., Сафранов А.В., Чугай Т.А. Оцінка якості природних вод: навчальний посіб. Одеса: Екологія, 2012. 168 с.
8. Добрянський І. М., Дмитрів Г. М. Водопостачання та водовідведення будівель і споруд: навчальний посіб. Львів: Афіша, 2008. 118 с.
9. Гомеля М.Д., Шаблій Т.О., Глушко О.В. та ін. Екологічна безпека: навчальний посіб. Київ: ТОВ «Інфодрук», 2009. 245 с.
10. Петрук В.Г., Северин Л.І., Васильківський І.В. та ін. Природоохоронні технології: навчальний посіб. Вінниця: ВНТУ, 2014. Ч.2. Методи очищення стічних вод. 254 с.
11. Ратушняк Г.С., Лялюк О.Г. Технічні засоби очищення газових викидів: навчальний посіб. Вінниця: ВНТУ, 2005. 158 с.
12. Ландшафтна екологія : підручник / В. М. Гуцуляк, Н.В. Максименко, Т.В. Дудар. – Чернівці : ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2017. – 248 с.

ДОДАТОК А
Зразок оформлення щоденника практики
Національний університет «Чернігівська політехніка»

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

_____ (вид і назва практики)

здобувача вищої освіти _____

Факультет _____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Кафедра _____

освітній ступень _____

напрямок підготовки _____

спеціальність _____ (назва)

_____ курс, група _____

Здобувач вищої освіти _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

прибув на підприємство, організацію, установу _____

Печатка
підприємства, організації, установи „_____” _____ 20__ року

(підпис) _____ (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Вибув з підприємства, організації, установи _____

Печатка
Підприємства, організації, установи “_____” _____ 20__ року

(підпис) _____ (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

ДОДАТОК Б
Зразок оформлення титульного аркуша звіту практики
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

ЗВІТ

про виконання програми технологічної (виробничої) практики

здобувач вищої освіти _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

групи _____

напрямок підготовки (спеціальність) _____

спеціалізація _____

кваліфікаційний рівень _____

база практики _____
(повна назва)

Керівник практики
від бази практики

Керівник практики від кафедри

(посада, прізвище, ініціали)

(посада, прізвище, ініціали)

